

Bruksela 31.08.2021

Zbigniew Kuźmiuk
Poseł do Parlamentu Europejskiego

Krzysztof Jurgiel
Poseł do Parlamentu Europejskiego

Szanowna Pani Stella Kyriakides
Komisarz Unii Europejskiej ds. zdrowia,

Szanowny Pan Janusz Wojciechowski
Komisarz Unii Europejskiej ds. rolnictwa

Szanowna Pani Komisarz, Szanowny Panie Komisarzu,

Rozprzestrzenianie się choroby ASF dziesiątkuje hodowle trzody chlewnej w wielu krajach Unii Europejskiej i powoduje szczególnie dotkliwe skutki w gospodarstwach hodujących świnie. Wiele gospodarstw, zwłaszcza małych, nie wytrzymuje obciążeń związanych z bioasekuracją i rezygnuje z hodowli. Nie mamy najnowszych danych unijnych, ale wg danych Eurostatu w latach 2010 – 2016 liczba gospodarstw rolnych hodujących świnie zmniejszyła się w UE z 2,6 mln do niespełna 1,2 mln. W naszym kraju, w Polsce odpowiednio z 316 tysięcy do około 140 tysięcy. Oczywiście ASF, który zaczął się w UE w 2014 roku nie jest tu jedyną przyczyną ale istotną.

Obserwujemy różnicowanie zagrożenia ASF-em w zależności od wielkości stad w gospodarstwach. Według danych KE za lata 2014 – 2020 odsetek przypadków ASF w gospodarstwach o najmniejszych stadach, 1-9 sztuk, wynosił 0,3 %, w gospodarstwach 10-99 sztuk 1,6%, natomiast w gospodarstwach powyżej 1000 sztuk – aż 3,8 %. Patrząc na wielkość strat w postaci liczby świń poddanych ubojowi w zakażonych gospodarstwach w tym okresie lat 2014-2020 – w gospodarstwach 1–9 sztuk było niespełna 10 tys. ubitych zwierząt, w gospodarstwach 10-99 szt. - ok. 36 tys., natomiast w gospodarstwach powyżej 1000 sztuk – **prawie 1,1 miliona sztuk**.

W przypadku naszego kraju Polski było podobnie – 0,2% zakażeń w gospodarstwach 1 – 9 sztuk, 0,3 % zakażeń w gospodarstwach 10-99 sztuk i aż 3,1 % zakażeń w gospodarstwach powyżej 1000 sztuk. Podobnie z liczbą ubitych świń ze względu na ASF. W gospodarstwach 1 – 9 sztuk jedynie 457 sztuk, w gospodarstwach 10 – 99 sztuk – ok. 6 tysięcy, a w gospodarstwach największych powyżej 1000 sztuk – **ubić trzeba było ponad 100 tysięcy świń**.

Te dane jasno pokazują, że ryzyko zakażenia ASF jest tym większe im większe stada w gospodarstwach. Jest to oczywiste, bo w wielkich gospodarstwach hodowlanych, przy największej nawet bioasekuracji jest tak wiele kontaktów zewnętrznych (transport zwierząt i pasz, pracownicy, służby weterynaryjne itp.) natomiast w małych gospodarstwach i niewielkich stadach obsługą zwierząt zajmuje się najczęściej sam rolnik i kontakty zewnętrzne są znikome, przez co ryzyko zakażenia spada. Spada ono tym bardziej gdy małe hodowle prowadzą zazwyczaj zamknięty cykl produkcji, gdzie zwierzęta są własnego chowu a pasze z własnego gospodarstwa. Te okoliczności wskazują, że walka z ASF powinna polegać nie na

koncentracji hodowli świń lecz na jej rozproszeniu. Oczywiście wszystkie gospodarstwa powinny przestrzegać wymogów bioasekuracji, ale poziom wymagań powinien też uwzględniać zróżnicowanie ryzyka zakażenia.

Reguły bioasekuracji na poziomie unijnym określa Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2021/605 z dnia 7 kwietnia 2021 r. ustanawiające szczególne środki zwalczania afrykańskiego pomoru świń;

C/2021/2087, w załączniku II pkt. 2, który stanowi, że...

„...Podmioty prowadzące zakłady, w których utrzymywane są świny, znajdujące się w obrębie obszarów objętych ograniczeniami I, II i III w zainteresowanych państwach członkowskich w przypadku dozwolonych przemieszczeń poza te obszary, zapewniają stosowanie w zakładach, w których utrzymywane są świny, następujących wzmocnionych środków bioasekuracji:

- a) brak bezpośredniego lub pośredniego kontaktu między utrzymywanymi świniąmi oraz co najmniej:
 - (i) innymi utrzymywanymi świniąmi z innych zakładów;
 - (ii) dzikimi świniąmi;
- b) odpowiednie środki higieniczne, takie jak zmiana odzieży i obuwia przy wchodzeniu do i opuszczaniu pomieszczeń, w których utrzymywane są świny;
- c) mycie i odkażanie rąk oraz odkażanie obuwia przy wchodzeniu do pomieszczeń, w których utrzymywane są świny;
- d) brak kontaktu z utrzymywanymi świniąmi przez okres co najmniej 48 godzin po polowaniu na dzikie świny lub jakimkolwiek innym kontakcie z dzikimi świniąmi;
- e) zakaz wstępu nieupoważnionych osób lub środków transportu do zakładu, w tym do pomieszczeń, w których utrzymywane są świny;
- f) odpowiednie prowadzenie ewidencji osób i środków transportu mających dostęp do zakładu, w którym utrzymywane są świny;
- g) pomieszczenia i budynki zakładu, w którym utrzymywane są świny, muszą:
 - (i) być zbudowane w taki sposób, aby żadne inne zwierzęta nie mogły wejść do pomieszczeń i budynków ani mieć kontaktu z utrzymywanymi świniąmi, ich paszą i materiałem ściółkowym;
 - (ii) umożliwiać mycie i odkażanie rąk;
 - (iii) umożliwiać czyszczenie i odkażanie pomieszczeń;
 - (iv) posiadać odpowiednie warunki do zmiany obuwia i odzieży przy wejściu do pomieszczeń, w których utrzymywane są świny;
- h) posiadać ogrodzenia ochronne co najmniej pomieszczeń, w których utrzymywane są świny, oraz budynków, w których przechowuje się paszę i ściółkę;
- i) musi istnieć plan bioasekuracji zatwierdzony przez właściwy organ zainteresowanego państwa członkowskiego z uwzględnieniem profilu zakładu i ustawodawstwa krajowego; ten plan bioasekuracji obejmuje co najmniej:
 - (i) ustanowienie „czystych” i „brudnych” stref dla pracowników, właściwych dla typologii gospodarstw, takich jak przebieralnie, prysznice, jadalnie;
 - (ii) ustanowienie i, w stosownych przypadkach, przegląd rozwiązań logistycznych dotyczących wprowadzania do zakładu nowych utrzymywanych świń;
 - (iii) procedury czyszczenia i dezynfekcji obiektów, środków transportu, wyposażenia i higieny personelu;

- (iv) przepisy dotyczące żywności dla personelu znajdującego się na miejscu oraz zakaz utrzymywania świń przez personel, tam gdzie jest to istotne i w stosownych przypadkach;
- (v) specjalny, powtarzający się program podnoszenia świadomości dla personelu w zakładzie;
- (vi) ustanowienie i, w stosownych przypadkach, przegląd rozwiązań logistycznych w celu zapewnienia właściwego rozdzielania różnych jednostek epidemiologicznych oraz uniknięcia bezpośredniego lub pośredniego kontaktu świń z produktami ubocznymi pochodzenia zwierzęcego i innymi jednostkami;
- (vii) procedury i instrukcje dotyczące egzekwowania wymogów w zakresie bioasekuracji podczas budowy lub naprawy pomieszczeń lub budynków;
- (viii) audyt wewnętrzny lub samoocena w celu egzekwowania środków bioasekuracji.

Powyższe przepisy nie zawierają jednak rozróżnienia, które z nich dotyczą wielkich hodowli, a które niewielkich stad w małych gospodarstwach. Oczywiście logika wskazuje, że niektóre z tych wymogów dotyczą tylko dużych gospodarstw, które na przykład zatrudniają pracowników czy też są obsługiwane przez zewnętrznych usługodawców. Obserwujemy jednak, że w praktyce służby weterynaryjne z ostrożności wymogi te interpretują bardzo rygorystycznie i stawiają warunki w małych gospodarstwach i hodowlach niemożliwe do spełnienia. W konsekwencji małe gospodarstwa nie mogą sprostać wysokim wymaganiom weterynaryjnym zaprzestają hodowli, liczba tych gospodarstw gwałtownie spada, a hodowla koncentruje się w największych gospodarstwach, co ma negatywny wpływ na zrównoważenie produkcji rolniczej, na bezpieczeństwo żywnościowe, a poza tym coraz większa koncentracja chowu świń to coraz większe ryzyko rozprzestrzeniania się ASF.

W związku z tym prosimy Panią Komisarz Kyriakides o wydanie wytycznych dla służb weterynaryjnych w państwach członkowskich, wskazujących prawidłową interpretację załącznika II z rozróżnieniem, co w zakresie bioasekuracji jest niezbędne we wszystkich gospodarstwach hodujących świnie, a co może być złagodzone w odniesieniu do małych gospodarstw, uwzględniając mniejsze ryzyko zakażenia, tak by były one w stanie sprostać wymogom bioasekuracji i kontynuować działalność hodowlaną.

Do Pana Komisarza Wojciechowskiego mamy natomiast pytanie o możliwości wsparcia małych gospodarstw hodujących świnie (nie większych niż 100 sztuk w jednym gospodarstwie) ze środków WPR. Naszym zdaniem niezbędne są programy zatrzymania likwidacji hodowli świń w małych gospodarstwach i podjęcie próby przywrócenia tej hodowli przez jakąś część małych gospodarstw, które z tej hodowli, z uwagi na ASF i ograniczenia sanitarne, zrezygnowały. Czy Komisja Europejska będzie wspierać przywrócenie hodowli w małych gospodarstwach, czy będzie je wspierać w zakresie niezbędnej i rozsądnej bioasekuracji, czy Komisja będzie zachęcać państwa członkowskie do uwzględnienia tej kwestii w krajowych planach strategicznych WPR?

Z poważaniem

Krzysztof Jurgiel

Zbigniew Kuźmiuk